

GP

Gemenskap & påverkan

NUMMER 1, FEBRUARI 2019

MEDLEMSTIDNING FÖR FDUV OCH DUV-FÖRENINGAR

TEMA: HEM

Kalle bor nu i en
egen bostad

Sidan 8

Siktet inställt på ett
 eget personligt hem

Sidan 12

Så här klarar du
 dig i ditt hem

Sidan 17

Hemma trivs man

Sidan 20

Innehåll

- 3 Ledare: Vad var och en har rätt till
  - 4 Kurser och evenemang
  - 6 Medborgarinitiativet mot upphandling i riksdagen
  - 6 Nytt material för minnesträning
  - 7 Lättläst.fi samlar info på lätt svenska
  - 8 "Jag var nog så tveksam till att Kalle skulle flytta"
Kalle Sundelin har deltagit i FDUV:s flyttningsförberedelse och bor nu i en egen bostad.
  - 12 Siktet inställt på ett eget personligt hem
Många unga med särskilda behov bor i ett grupphem eller i en boendeenhet, trots att de med hjälp av tillräckligt stöd kunde klara sig på egen hand. Projektet #påhemvägen jobbar för nya boende- och servicelösningar.
  - 16 Kompanjonskap och god praxis för boende
  - 17 Lärum tipsar: Så här klarar du dig i ditt hem
  - 18 Valskola lär DUV:are påverka
År 2019 är ett intensivt valår på Åland med inte mindre än fyra val. DUV på Åland vill stöda sina medlemmar att påverka och ordnar därför för första gången någonsin en valskola.
- 20 LÄTTLÄST**
- 20 Hemma trivs man
  - 22 Ny lättläst webbplats
  - 22 Ansök till FDUV:s sommarläger
  - 23 FDUV:s valteser inför riksdagsvalet

26 FÖRENINGSGRUPP

Vad var och en har rätt till

Gemenskap & påverkan är FDUV:s tidning som berättar om intressanta företeelser och senaste nytt inom funktionshinderområdet, särskilt sådant som berör svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning. Tidningen skickas till alla DUV-medlemmar. Den hette tidigare Gula Pressen.

Nästa nummer utkommer vecka 21. Skicka material senast 29.4.2019.

Respons och material:

gp@fduv.fi eller per post till
Tidningen Gemenskap & påverkan
FDUV
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors

Ansvarig utgivare:

Lisbeth Hemgård

Redaktionssekreterare:

Matilda Hemnell

Redaktionsråd:

Henrika Mercadante
Maria Österlund
Susanne Tuure
Matilda Hemnell

Layout och ombrytning:

Linnéa Sjöholm

Pärbild:

Karl-Oskar Sundelin
Foto: Ann-Britt Pada

Adressförändringar:

Tfn (09) 434 23 60
E-post: hanna.sipilainen@fduv.fi

Upplaga: 2 600

Tryckeri: Waasa Graphics,
Vasa 2019

I FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, artikel 25, sägs det att ”var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster”. För många av oss i Finland är detta något vi nästan tar för givet. Dessvärre är det inte så för många barn och vuxna på annat håll i världen. Särskilt utsatta är personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

Också här i Finland år 2019 finns det orsak att se över hur vi tillsammans åstadkommer bästa möjliga levnadsstandard för personer i behov av olika former av stöd. Under förra året genomfördes nationella förändringar

som påverkat till exempel tillgången till trygg taxiser vice. Kommuner tycks också ha olika praxis i fråga om färdtjänst, särskilt för personer som inte har rent fysiska funktionsnedsättningar. Det kan väsentligt påverka individens möjlighet att bo i ett eget hem, eller bygga upp en egen vänkrets. Det här är konkreta frågor som vi från FDUV med fördel kan lyfta fram i samband med vårens riksdagsval och EU-val.

I det här numret av GP sätts fokus på hem. För mig betyder ordet ’hem’ så mycket mer än bara en bostad som ger tak över huvudet. En bostad blir ett hem, då det är en plats där man kan känna sig trygg, där man får bestämma själv och tillsammans med andra.

För att ett hem ska vara komplett behöver det också vara ett ställe man antingen delar med andra människor som står en nära – som föräldrar, barn eller vänner – eller ett eget ställe dit man kan bjuda in och umgås med både gamla och nya vänner. Jag tycker att vi med fördel kunde gå längre än det som fastställs i artikel 25 och fastslå att ”Var och en har rätt till ett hem”!

Mikaela Björklund, ordförande
Foto: Sofia Jernström

Kurser och evenemang

16.3 KL. 10.30–17 I BOTNIAHALLEN I KORSHOLM

Aktivitetsdag: Meningsfull fritid

Välkomna på en aktivitetsdag för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar! Vi ordnar skilt program för anhöriga, bland annat föreläser mentala tränaren **Christoph Treier** om vikten av en meningsfull fritid. Vi bjuder också på information om funktionshinderkortet och om kommunens stöd kring fritidsaktiviteter. Personal och stödpersoner är också välkomna med. För barnen finns ledare anställda och de äldre syskonen har eget program under dagen.

Deltagarna delas in i olika grupper utgående från ålder. Efter en gemensam uppvärmning får föräldrarna ta del av sitt program medan de övriga testar olika idrottsgrenar, till exempel längdhopp, äventyrsbana, prickkastning och innebandy. Det finns också möjlighet att testa Malikes hjälpmedel för fritid.

Foto: Sofia Jernström

Pris: Gratis (lunch till självkostnadspris). Arrangörer: FDUV, DUV i Vasanejden, Vasa stad och Korsholms kommun. Mera information och anmälan senast 1.3: fduv.fi/kalender, tina.holms@fduv.fi, 050 302 78 88. Busstransport ordnas från Sydösterbotten (kontakta sydosterbotten@duv.fi) och norra Österbotten (kontakta Tina Holms).

21.3 KL. 18–20 I HELSINGFORS

Rocka Sockorna-fest på Tian

På den internationella dagen för Downs syndrom ordnar vi med Steg för Steg, DUV i Mellersta Nyland och 4BT en Rocka Sockorna-fest på Tian i Helsingfors. Det utlovas roligt program med tävlingar, snacks och disco. Och så rockar vi sockor förstås, alltså har olika par strumpor för att visa att mångfald och olikheter är bra! Mera information: frank.lundgren@stegforsteg.fi, 040 845 33 68.

23.3 KL. 09.30–14.30 PÅ MARTHAFÖRBUNDET I HELSINGFORS

Mitt liv mot självständighet – familjedag med Marthorna

Kom med på vår familjedag och få en paus från vardagen! Dagen riktar sig till familjer som har ungdomar med funktionsnedsättning i åldern 13–19 år. Ungdomarna tillreder en smaklig måltid under ledning av Marthornas hushållsrådgivare och anställda assistenter.

Psykolog **Thomas Londen** pratar med föräldrarna om ungdomars identitets- och självständighetsutveckling. Syskonen har egna ledare och program som är anpassat enligt ålder. Dagen avslutas med en gemensam måltid för hela familjen.

Pris: 20 euro/vuxen. Arrangörer: FDUV och Finlands Svenska Marthaförbund. Mera information och anmälan senast 15.3: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

30.3 KL. 17–21 PÅ SVENSKA GÅRDEN I JAKOBSTAD

Dansgala med Carisma

FDUV:s turnerande dansgala ordnas varje vår någonstans i Österbotten. I år ordnar vi den i Jakobstad i samarbete med DUV i Jakobstadsnejden. Kom och dansa till dansbandet Carisma, träffa gamla och nya vänner och handla gott från café! Inträde: 10 euro (personal gratis). Mera information: tina.holms@fduv.fi, 050 302 78 88.

13.4 KL. 13 PÅ RESTAURANG ÄDELBRAGD I ORAVAIS

Karaträff för pappor till barn med funktionsnedsättning

Kom och ta del av en avkopplande eftermiddag med program, mat, samvaro och kamratstöd. Vi börjar med en rundvandring på området vid Furirbostället och en kortfilmsvisning om Finska kriget 1808–1809. Därefter blir det föreläsning och diskussion med familjeterapeut **Heikki Kurkiala**. Kvällen avrundas med middag och rökbastu.

Träffen riktar sig till pappor i hela Österbotten som har barn, unga eller vuxna med funktionsnedsättning. FDUV:s familjestödjare **Henrik Byggmästar** fungerar som värd för dagen.

Foto: Sofia Jernström

Pris: 20 euro. I priset ingår program, eftermiddagskaffe och middag. Mera information och anmälan senast 6.4: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

6–7.4 I KARISLOJO

Föräldrakurs på Päiväkumpu

Välkommen med på FDUV:s kurs för föräldrar till vuxna barn med funktionsnedsättning! Kursen ordnas i naturskön miljö på Spahotell Päiväkumpu. Mera information och anmälan senast 5.3: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

Foto: Kuviasuomesta.fi / Jonna Kotilainen

LÖRDAG 28.9 PÅ SOPUKKA UTBILDNINGSCENTER I SIBBO

Familjedag med fokus på självmedkänsla

Boka datumet för höstens familjedag redan nu! Psykolog **Ronnie Grandell** föreläser om självmedkänsla. Barnen och syskonen har egna ledare och program anpassat enligt ålder. Mera information: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

Nya evenemang och uppdaterad information hittar du i vår webbkalender på fduv.fi/kalender. Vill du ha information om sådant FDUV ordnar per e-post? Skicka mejl till matilda.hemnell@fduv.fi.

Medborgarinitiativet mot upphandling behandlas i riksdagen

Funktionshinderorganisationernas medborgarinitiativ *Ingen marknadsvara!* samlade över 72 000 namn och överlämnades till riksdagens talman den 7 mars 2018.

Målet med medborgarinitiativet är att kommunerna slutar upphandla nödvändiga, livslånga stödtjänster för personer med funktionsnedsättning. Tjänster ska utgå från individuella behov och beakta brukarnas rätt till delaktighet och självbestämmande.

Medborgarinitiativet har nu behandlats i olika utskott i riksdagen. Den 17 januari hördes också FDUV av riksdagens social- och hälsovårdsutskott.

Som ett svar på de missförhållanden medborgarinitiativet lyft fram

har social- och hälsovårdsministeriet fått ett tilläggsanslag för att instruera kommuner i att upphandla och ordna funktionshinderservice individcentrerat. Organisationernas gemensamma ståndpunkt är ändå att problemen med upphandling inte löses enbart genom effektivare vägledning.

Vi siktar på en bestående lösning på lagnivå och föreslår en ändring av handikapplagen och specialomsorgslagen så att kommunerna vid köp från privat producent inte behöver

konkurrensutsätta tjänsterna med hänvisning till lagen om offentlig upphandling. I stället kunde tjänsterna i första hand organiseras enligt lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården eller på annat sätt som beaktar kundens individuella behov.

Motsvarande ändringar föreslås i den nya funktionshinderservice-lagen som, om den godkänns, ska träda i kraft 2021.

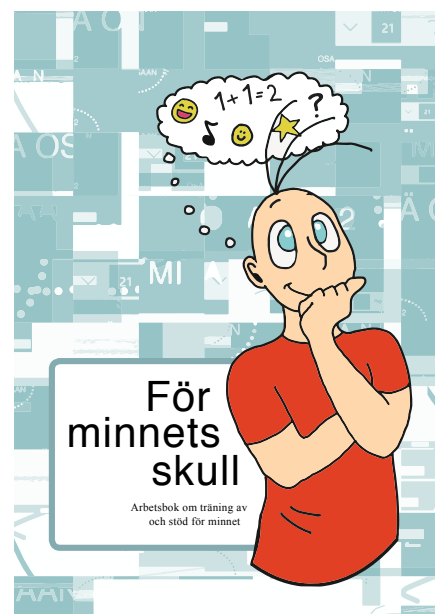
Nytt material för minnesträning

Den förväntade livslängden för personer med intellektuell funktionsnedsättning har ökat. Det för med sig att sjukdomar i anknytning till åldrande, som minnessjukdomar, ökar bland målgruppen. Etelä-Pohjanmaan Muistiyhdistyksen Muistiluotsi har gett ut *För minnets skull – arbetsbok om träning av och stöd för minnet*. Boken är ett verktyg för minnestärkning för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras vårdare, handledare och anhöriga.

Förutom arbetsuppgifter innehåller arbetsboken information om minne och hälsa. Boken har utarbetats inom ramen för TOM-projektet, vars syfte varit att öka kunskapen om minnessjukdomar hos personer med intellektuell funktionsnedsättning. Arbetsboken finns både på svenska och finska. Den svenska översättningen är ett samarbete med FDUV, och den finns att laddas ner på vår webbplats fduv.fi.

På webbplatsen muistiyhdistys.fi finns häftet *Kehitysvammaisuus ja muistisairaudet* med samlad information om minnessjukdomar bland personer med intellektuell funktionsnedsättning. Här finns också en frågeblankett med vilken man kan kartlägga tecken på en eventuell minnessjukdom.

Ett annat uppföljningsverktyg för att identifiera minnessjukdomar är Muistikka. Det är inte tillräckligt för att fastställa en diagnos, men kan vara ett verktyg för att kartlägga funktionsförmågan och tecken på att den förändrats över tid. Blanketten är framtagen i Finland för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Blanketten finns även på svenska på webbplatsen muistikka.fi.

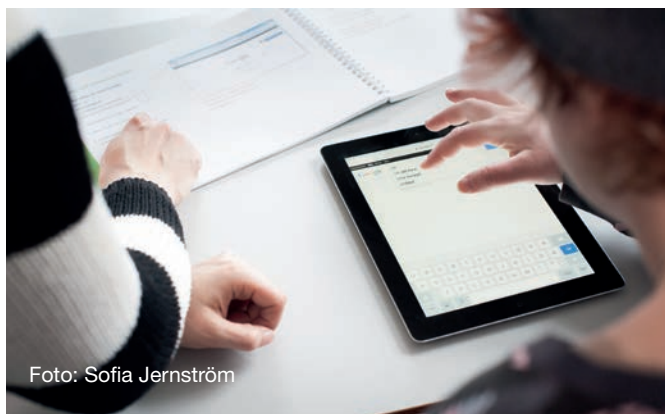

Foto: Sofia Jernström

Lättläst.fi samlar info på lätt svenska

Lättläst.fi är en ny lättläst webbplats. Den riktar sig till personer i behov av lättläst, bland annat personer med intellektuell funktionsnedsättning och invandrare.

På lättläst.fi hittar du information på lätt svenska om till exempel boende, brandsäkerhet, hälsa, matlagning, att sortera sopor och att hantera pengar. Du hittar också texter och broschyrer om EU och om lagar och val i Finland. Du kan dessutom läsa om vad lättläst är och få tips på lättlästa böcker.

LL-Center vid FDUV upprätthåller webbplatsen. Information som tidigare funnits på Papunets lättlästa sidor hittar du nu i stället på lättläst.fi.

Foto: Hanne Salonen / Riksdagen

Lättläst broschyr om riksdagsvalet

Justitieministeriet ger ut lättläst material om olika val. En ny broschyr utkommer inför riksdagsvalet i april. I den kan man läsa på lätt svenska om valet och hur man röstar i det.

Broschyren är ett samarbete med LL-Center och Selkokeskus.

Den lättlästa broschyren utkommer i slutet av februari och distribueras bland annat med LL-Bladet. Den finns sedan också digitalt på den nya lättlästa webbplatsen lättläst.fi. Dessutom hittar du den via vår webbplats på adressen fduv.fi/riksdagsval.

Ansök till FDUV:s sommarläger senast 28.2!

Nu är det dags att ansöka om plats på våra sommarläger för personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning. FDUV ordnar årligen cirka 30 läger för barn, unga, vuxna och seniorer i Nyland, Åboland och Österbotten. Lägren samlar omkring 300 deltagare och 130 lägerledare.

Målet med våra läger är att erbjuda deltagarna meningsfulla aktiviteter, nya upplevelser och avkoppling. Lägren erbjuder också gemenskap – en möjlighet att skapa nya kontakter och träffa gamla vänner.

Lägren är olika beroende på tema och vem som deltar. I år har man också möjlighet att på egen bekostnad resa över regiongränserna och åka på läger till en ny plats, till exempel till Österbotten, fast man bor i Nyland.

Läs mer i lägerbroschyren, som du borde ha fått på posten, och ansök om plats senast den 28 februari. Lägerbroschyren, information och den elektroniska ansökningsblanketten hittar du också på webbadressen fduv.fi/lager.

Samtidigt pågår rekryteringen av lägerledare. Mera information om jobbet som lägerledare finns på webbadressen fduv.fi/jobbapalager. Skicka in din ansökan senast den 28 februari eller tipsa vänner om att söka sommarjobb hos oss.

Kalle Sundelin är en charmant ung man som rör över sitt eget hem.

”Jag var nog så tveksam till att Kalle skulle flytta”

När personer med intellektuell funktionsnedsättning ska flytta behöver alla inblandade förberedas och det kan vara en lång process. Kalle Sundelin har deltagit i FDUV:s flyttningsförberedelse och bor nu i ett eget hem.

– Den här har jag gjort, och den här.

Karl-Oskar ”Kalle” Sundelin, 27 år, visar stolt runt i sin lilla prydligt städade lägenhet. De två tavlorna på väggen har han gjort själv, liksom mattan invid sängen.

– Jag tycker det är lite bart på väggarna, men han vill inte ha något mer, säger Kalles mamma **Elisabeth Sundelin**.

Och nu är det Kalle som bestämmer. För det är hans hem.

Sedan augusti bor han i en egen radhuslägenhet i Pedersöre. Det är ett nybygge invid Sandåkers serviceenhet som hör till Kårkulla samkommun. Lägenheten hyr han av Pedersöre bostäder, servicen – det stöd han behöver för att kunna bo på egen hand – får han från Sandåkers.

Förutom att Kalle är social och har ett gott detaljminne är han skicklig med händerna. Han är en hejare på att bygga tekniklego och lägga pussel.

– Jag har specialögon som lätt hittar rätt delar, berättar Kalle, som också är duktig på teknik.

– Får han post, tar han ett foto på den med sin telefon och skickar till mig, berättar Elisabeth.

Att Kalle skulle bo i egen lägenhet var ingen självklarhet. Han har Downs syndrom och behöver hjälp i vardagen. Bara tanken på att Kalle skulle flytta väckte ångest hos Elisabeth.

– Det kändes som att vi var på väg att slänga ut honom, att nu ska han bara klara sig.

Men Kalle själv har varit ivrig på att flytta redan länge. Dessutom har hans sju syskon varit väldigt pådrivande. De trodde mer på Kalle än hon, erkänner Elisabeth. Också personalen på korttidsboendet där Kalle ibland brukade vara ansåg att Kalle klarar av att bo självständigt.

Flyttning kräver förberedelse

Att känna oro inför sitt barns flytt är naturligt. När personer med intellektuell funktionsnedsättning ska flytta behöver samtliga inblandade förberedas. Det är det FDUV:s flyttningsförberedelse handlar om.

Också familjen Sundelin var med om en flyttningsförberedelse. Kårkulla tog kontakt med FDUV då det blev klart att Pedersöre bostäder ska bygga radhus invid Sandåkers. Slutligen blev det sex personer med särskilda behov som skulle flytta in i de nya husen.

Till flyttningsförberedelsen hörde bland annat träffar för de anhöriga och för de sex som skulle flytta, både skilt och gemensamt, berättar **Susanne ”Sussi” Tuure**, sakkunnig inom boendefrågor på FDUV. Elisabeth uppskattade de förberedande träffarna.

– De var jättebra. Vi gick igenom vad Kalle är bra på och vad han behöver hjälp med. Stödet av andra föräldrar var också viktigt.

Efter flytten har Sussi gjort hembesök och följt upp hur de som flyttat har det.

Vad en flyttningsförberedelse går ut på varierar från fall till fall. Den kan ske i grupp eller individuellt, eller både och. Vem som initierar det hela kan också variera. Ibland är det till exempel Kårkulla då ett nytt boende ska öppna, ibland är det de anhöriga och ibland är det en socialarbetare i kommunen.

– Socialarbetarna kan ta kontakt då de har familjer där de vet att barnen borde börja flytta hemifrån, men att de inte kommer vidare i processen och socialarbetarna känner att deras arbetsverktyg inte räcker till, säger Sussi.

Skräddarsytt stöd

En av dem som kontaktat Sussi är socialarbetaren **Mona-Lisa Sandelin** i Vörå. Enligt henne har både hon och hennes klienter haft stor hjälp av Sussi.

– Ibland kan man som professionell ”köra fast”, och det känns som att man inte kommer längre med familjen gällande en eventuell flytt.

Som representant för FDUV uppfattas Sussi också som en neutral part i förhållande till Kårkulla och kommunen.

Men varför ska dessa personer över huvud taget flytta från sina barndomshem?

– De har rätt till ett självständigt liv, liksom deras syskon och andra jämnåriga. Och föräldrarna har rätt till vuxna barn, säger Sussi.

Man ska heller inte sticka under stol med att det handlar om att förbereda sig för framtiden. Ingen lever för evigt.

Både Sussi och Mona-Lisa framhåller att flyttningsförberedelse är en lång process och att resultat inte alltid syns direkt. Verksamheten måste skräddarsys, liksom boendelösningarna som erbjuds. Det är ett arbetsdrygt sätt att jobba och kräver många träffar. Helt centralt är att lyssna in familjens situation och värderingar samt skapa förtroende. Och att lyssna in huvudpersonens önskan.

– Utgående från familjens och den unga personens tankar växer sedan de olika alternativen för ett självständigt boende fram. Ofta tar det lång tid tills vi kommer så långt att vi tittar på konkreta alternativ, säger Sussi.

Processen kan vara snårig och det kan komma bakslag. Då är det Sussis uppgift att inge hopp, fundera på lösningar och se framstegen.

– Man måste hela tiden tro på att det finns något alternativ som ska fungera för just den här personen. Det kan vara något som inte ännu finns.

Mona-Lisa Sandelin uppskattar den specialkunskap om olika boendeanternativ som Sussi har.

– Hon har lärt mig att tänka ”utanför boxen” och att lyssna mera på klienterna och på deras egen åsikt.

Arbets sättet inom flyttningsförberedelsen är personcentrerat och fokuserar på styrkor, berättar Sussi.

Kalle Sundelin tycker om att titta på film. Han har alla Harry Potter-filmerna.

”

Det är nog viktigt att föräldrarna inser att barnet behöver ett eget hem.

Susanne Tuure och Kalle Sundelin tittar i mappen *Så här klarar jag mig*. Det är ett verktyg som används mycket i flyttningsförberedelsen. Den hjälper att gå igenom bland annat vilka styrkor och vilket stödbehov man har.

– Vi riktar oss inte så mycket in på vilket stöd man behöver. Det kommer upp ändå.

Föräldrarna är vana att lyfta fram allt det svåra. Det är kanske en konsekvens av systemet. För att få service måste man ständigt påtala stödbehoven. Men det gör oss lite blinda för alla de styrkor, förmågor, nätverk, möjligheter och drömmar som finns.

Livet efter flytten

Hur har det då gått för Kalle i sin nya lägenhet?

– Det har gått över förväntan. Jag var nog så tveksam, men det har gått bra, säger Elisabeth.

För henne innebär Kalles flytt också ett helt nytt livsskede. För första gången på väldigt länge har hon inget barn boende hemma. Känslan hon upplever beskriver hon med ett ord: lättnad. Nu njuter hon av lyxen att få ta dagen som den kommer och någon oro känner hon egentligen inte.

– Nej jag är trygg, säger Elisabeth och låter lite förvånad själv.

– Det är nog viktigt att föräldrarna inser att barnet behöver ett eget hem.

Innan vi säger tack och hej till Kalle, blir vi bjudna på kaffe med dopp. Kalle pekar på chokladkakan.

– Det här har jag bakat själv med personalen. Det är choklad och nötter.

– Tre plåtar räckte, säger Kalle med glimten i ögat och ler brett.

”

Det har gått över förväntan. Jag var nog så tveksam, men det har gått bra.

Text: Matilda Hemnell

Foto: Ann-Britt Pada

Se filmen *Kalle ska flytta* på Facebook eller Youtube.

Hur vill du bo? På en av #påhemvägen-verkstäderna gjorde deltagarna en stop motion-film. Alla fick rita och klippa ut ett hus som tillsammans bildade en stad. I filmen ser man staden växa fram. Foto: Matilda Hemnell

Siktet inställt på ett eget personligt hem

Ett eget personligt hem är inte en självklarhet för alla. Många unga med särskilda behov bor i ett grupphem eller i en boendeenhet, trots att de med hjälp av tillräckligt stöd kunde klara sig på egen hand. Projektet #påhemvägen jobbar för nya boende- och servicelösningar.

– Ett rum och kök. Kanske också en sovalkov och ett badrum, funderar **Simon**.

– En stor gård så det ryms många bilar och en hund, gärna en schäfer, säger **Theo Degerth**.

– Jag vill bo tillsammans med andra, säger **Viljam Volanen**.

Bland annat så låter det då ungdomar med särskilda behov deltar i en verkstad i Raseborg för att fundera kring hur de vill bo och leva. Överlag skiljer sig ungdomarnas önskemål

ganska mycket från varandras. Någon vill bo i höghus, någon i radhus. För någon är närheten till vänner och service det viktiga, för någon annan en stor gård.

Det är också det som är en av de centrala poängerna i projektet #påhemvägen: behoven och önskemålen är olika, och då måste också servicen kunna skräddarsys.

– Ännu i dag utgår boendelösningarna väldigt långt från ett gruppänk. Har man en intellektuell funktions-

nedsättning ska man bo på ett visst sätt, på ett visst ställe och med andra som har liknande behov. Men det är inte i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention, säger **Nina Normann**, sakkunnig inom boendefrågor på FDUV.

Målet är att människan själv ska kunna välja var, hur och med vem hen bor.

– Och då måste också boendelösningarna för dem med särskilda behov vara anpassade och ha det som utgångspunkt, säger Nina. Därför jobbar vi inom #påhemvägen tillsammans med kommunerna.

Samarbete i kommunen över sektorsgränserna

Projektet #påhemvägen finansieras och genomförs av ARA tillsammans med Kehitysvammaliitto. I projektet deltar också FDUV och en rad andra aktörer.

– Vi jobbar i olika pilotkommuner, FDUV är med i Pargas och Raseborg, berättar Nina.

I praktiken går #påhemvägen ut på olika verkstäder och arbetsmöten. Dels deltar ungdomar i verkstäder där de på olika sätt jobbar kring frågor som var de vill bo, vad som ska finnas i närmiljön och vilket stöd de behöver i hemmet.

Dels deltar kommunens anställda över sektorsgränserna i arbetsmöten där de planerar hur man kunde ordna boendet och stödtjänsterna för de unga. En viktig aspekt är just detta sektorövergripande samarbete, att sociala sidan möter och samarbetar med bland annat stadsplanerare och representanter för olika fritidsverksamheter.

– Det kan hjälpa att se möjligheterna, säger Nina. Att man börjar tänka utanför sin egen box.

Chefen för social service i Raseborg, Eivor Österlund-Holmqvist och Viljam Volanen på en #påhemvägen-verkstad. Foto: Nina Normann

Fångar in ungdomarnas tankar och önskemål

En annan viktig aspekt är att de tankar, önskemål och åsikter som ungdomarna har ska nå kommunens anställda. Kommunens planer ska göras utgående från dem. Därför deltar också kommunens socialhandeldare i ungdomarnas verkstäder. Även andra utomstående som stadsplaneraren och fritidskoordinatören inbjuds ibland.

– Vår förhoppning är att det här sätter i gång en längre process som leder till konkreta förändringar och nya lösningar i kommunerna, säger Nina.

Att Raseborg är en av pilotkommunerna är ingen tillfällighet. Som bäst görs en omfattande kartläggning av behoven hos olika grupper, och staden vill verkligen ordna boendet på ett nytt sätt, berättar **Michaela Lindholm** som är socialhandledare vid Raseborgs handikapps-service. Chefen för social service i Raseborg, **Eivor Österlund-Holmqvist**, har varit pådrivande och hon har också deltagit i #påhemvägen-möten.

– Men tyvärr är processen mycket långsammare än vad jag skulle önska, säger Michaela, som ändå betonar att det kommer att ske förändringar.

Och en lösning är brådskande. Som bäst är nämligen alla boenden fulla, så även de som vill flytta till ett eget hem, måste vänta om de inte vill hyra en lägenhet på den privata marknaden. Vilket alltså också är möjligt.

Drömmen om ett eget hem

Viljam Volanen är en av de ungdomar som längtar efter ett eget hem. Han är 22 år, jobbar på Dagtek i Ekenäs och är aktiv inom Teater Magnitude. Mest av allt gillar han att cykla och åka bil.

– Då ska hunden Macy vara med, säger Viljam.

Han bor nu hemma hos sina föräldrar, men har tidigare bott tre år på internat i Pargas där han gick i skola.

– Han skulle ha velat bo ensam efter tiden i Pargas, men det var inte möj-

ligt. Det finns så lite bostäder, berättar pappa **Esko Volanen**.

– Då han bodde med andra var det mera action och socialt umgänge. Han trivdes med det, säger mamma **Lolita Volanen** och Viljam nickar instämmande.

Att flytta till ett eget hem kan väcka oro både hos den som ska flytta och hos anhöriga. Därför är det viktigt att också fundera på eventuella risker och hur man kan hantera dem.

De flesta som är med på verkstaden i Raseborg är överens om att de behöver hjälp med pengar och tidsplanering. Det är viktigt att räkningar blir betalda och att man inte missar viktiga händelser och datum. Men det är allt sådant som man kan få hjälp med eller lära sig.

Nina tänker att det centrala med #påhemvägen har varit att lyfta fram att den här målgruppen har egna tankar och åsikter om ett eget hem.

– Och det är dem man ska utgå ifrån. Inte att hej där finns ett rum ledigt eller den här målgruppen bor där. Vanligen styrs ju processerna av annat. Det handlar mycket om attityder. Inte vill alla andra heller bo på samma sätt.

Text: Matilda Hemnell

Lyssna in de ungas önskemål om hur de vill bo. På bilden till höger: Theo Degerth, Eivor Österlund-Holmqvist, Viljam Volanen och Fredrica Degerth.

Vadå grannskapsnätverk?

Inom boendeverksamhet har det på sistone dykt upp många nya stödformer för att möjliggöra självständigt boende och främja aktivitet, socialt umgänge och trygghet. Vi har försökt reda ut olika begrepp.

Grannskapsnätverk

Utgångspunkten inom #påhemvägen är att alla kan bo i vanliga bostäder och att också de med särskilda behov vill bo där alla andra bor. För att förebygga ensamhet och isolering kunde man bilda så kallade grannskapsnätverk. Med detta avses att människorna, även om de inte bor tillsammans, kan bilda ett nätverk. Grannskapsnätverk finns i rätt stor utsträckning i Skottland, men har ännu inte förverkligats i Finland.

Social disponent

Inom grannskapsnätverket ska det finnas en social disponent, alltså en person som har i uppgift att arrangera program och gemensamma aktiviteter. En social disponent kan till exempel vara en studerande som får en lägre hyra för att arrangera aktiviteter någon timme per dag och finnas till hands vid behov. Sociala disponenter finns bland annat i Lahtis.

Gemenskapskoordinator

Bland andra Aula työkoti och Setlementiasunnot har en yrkesgrupp som kallas gemenskapskoordinator (fi yhteisökoordinaattori). Deras uppgift är mer omfattande än den sociala disponentens, även om grundtanken är den samma. Gemenskapskoordinatorn är anställd av serviceproducenten.

Kompanjonskap och god praxis för boende

Boendet för personer med intellektuell funktionsnedsättning ska utvecklas och det kräver samarbete, goda exempel och att olika aktörer förbinder sig till avvecklandet av institutionerna och utvecklandet av nya boendelösningar.

Nu är det dags för slutsputten i avvecklingen av boende på institution för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Enligt statsrådets principbeslut ska avveckling av institutionsboende och utvecklandet av boende och boendetjänster för personer med funktionsnedsättning vara slutfört år 2020. I dagens läge finns i Finland cirka 500 personer som fortfarande bor på institution. För att komma vidare med avvecklingen behövs det nya och kreativa åtgärder.

Vi vet också att många vuxna med funktionsnedsättning ännu bor hemma hos sina anhöriga. Även de har rätt till ett eget hem och ett självstän-

digt liv. För såväl brukarna som de anhöriga är det centralt att boendet och de tjänster som hör därtill är skräddarsydda och av hög kvalitet.

Mångfald av boendelalternativ

Inom KVANK (Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning) har man ingått ett kompanjonskap för att stöda utvecklingen av boende så att alla ska ha möjlighet att bo i ett eget hem. Bakom initiativet står samtliga organisationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning, miljöministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finansierings- och utvecklingscentralen för boende ARA, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Institutet för hälsa och välfärd THL.

Målsättningen med kompanjonskapet är att kommuner, landskap, serviceproducenter och byggnadsentreprenörer ska förbinda sig att utveckla olika boendelalternativ för personer med funktionsnedsättning. Det behövs en mångfald av boendelalternativ eftersom alla är olika och alla har olika behov. Hemmet ska också möjliggöra delaktighet i närsamhället och personlig utveckling.

Ny webbplats

Kompanjonskapet konkretiseras genom den nya webbplatsen Asumisen tekoja (Boendegärningar) på verneri.net. Webbplatsen innehåller stöd för utvecklandet av boende för personer med intellektuell funktionsnedsättning och följer FN:s funktionshinderkonvention. Serviceproducenter, kommuner, landskap och andra aktörer uppmanas att komma med som partner och beskriva sina goda och

”

Eftersom det i dag finns många bra och innovativa boendelösningar behövs ett forum där dessa kan spridas.

fungerande boendelösningar och andra gärningar som stöder ett gott boende på lika villkor för personer med funktionsnedsättning. Eftersom det i dag finns många bra och innovativa boendelösningar behövs ett forum där dessa kan spridas.

På webbplatsen hittar man också de nya kvalitetskriterierna för boende som utarbetats av KVANK. Från FDUV har undertecknad deltagit i arbetet och från Steg för Steg har **Jonas Bergholm** varit involverad. Kvalitetskriterierna för boende ger anvisningar om hur boendet för personer med funktionsnedsättning utvärderas och utvecklas. Samtidigt har man inom KVANK jobbat med att öppna upp och definiera vad centrala ord som ”personlig utveckling”, ”bostad” och ”delaktighet” betyder. De finns också beskrivna på webbplatsen.

Hemmet skapar man själv, men inte ensam.

Susanna Tuure, sakkunnig inom påverkansarbete och boendefrågor
Foto: Sofia Jernström

Läs mer: verneri.net/asumisen-tekoja/pa-svenska

Så här klarar du dig i ditt hem

Den som bor i ett eget hem och vill leva ett självständigt liv behöver öva upp olika färdigheter. I vardagen ska det städas, göras uppköp, lagas mat och hållas ordning på pengar och tider. Lyckligtvis finns det mycket material och verktyg till hjälp.

Materialet *Så här klarar jag mig* kan hjälpa personer som behöver stöd att gestalta och formulera sitt eget stödbehov.

– *Så här klarar jag mig* är bra att fylla i före man flyttar till ett eget hem, säger **Carina Frondén**, pedagogisk utvecklare på Lärum.

Väl i det egna hemmet kan olika lättlästa kokböcker och råd för annat praktiskt hushållsarbete komma väl till pass. Till exempel böckerna *FIXA tvätten*, *FIXA städningen* och *FIXA i köket* beskriver moment för moment hur man tvättar, städar och sköter köket.

Stöd för tidsplanering och hantering av pengar

Många med intellektuell funktionsnedsättning kan ha svårt med tidsplanering och hantering av pengar. Vad kan hjälpa dem att hålla reda på viktiga tider och datum?

– *Mitt år* är ett hjälpmedel för att strukturera upp sitt liv.

Det är frågan om en almanacka med en veckas dagar per uppslag. Olika färger på dagarna underlättar orienteringen. För att göra kalendern mer åskådlig är det bra att använda bilder, till exempel widgitsymboler.

– Gratis tilläggsmaterial med bilder kan laddas ner från Lärums materialbank.

Carina berättar att det också finns många appar som har samma funktion som almanackan. Man får gärna kontakta Lärum för tips.

Den som har svårt med tid kan också ha hjälp av Lärums nya material i serien *Matematik i vardagen*. En bok handlar just om tid. En annan handlar om pengar.

Det finns överlag mycket lättläst material om hantering av pengar, till exempel *Jag i samhället: Pengar och ekonomi*. Den innehåller praktisk information om hur man planerar sin ekonomi och hur man betalar räkningar.

Trygg vardag

Carina tipsar också om den nya webbplatsen lättläst.fi. Där finns mycket lättläst information som kan vara till hjälp i vardagen. Man kan läsa till exempel om sophantering, brandsäkerhet och trygg matlagning.

Det finns också mycket matnyttigt i det digitala läromedlet *Solklart: Trygg vardag*. I det ingår även uppgifter. Solklart hittar man i Lärums materialbank på larum.fi/material.

Text och foto: Matilda Hemnell

Så här klarar jag mig.

FIXA-böckerna.

Almanackan Mitt år.

Nyhetsbrev och Lärumkatalog

Få information om nya produkter – beställ Lärums nyhetsbrev! Skicka mejl till fredrika.nykvist@fduv.fi.

Bekanta dig också med Lärums katalog för 2019. I den presenterar vi ett urval av nyheter och favoriter samt listar hela vårt utbud av specialpedagogiska verktyg och material. Kontakta Lärum så får du ett exemplar på posten (forlaget@larum.fi, 040 653 97 76).

Valskola lär DUV:are påverka

År 2019 är ett intensivt valår på Åland med inte mindre än fyra val. DUV på Åland vill stöda sina medlemmar att påverka och ordnar därför för första gången någonsin en valskola.

År 2019 är ett supervalår på Åland. Foto: Ålands landskapsregering

Förväntningarna är höga och intresset på topp när DUV på Åland inleder sin valskola, del ett av fyra. Salen är fylld av ivriga och vetgiriga DUV-medlemmar, som aktivt deltar med frågor och kommentarer. I det lilla samhället på Åland är de flesta av politikerna välkända för dem. De politiskt aktiva syns och hörs och man har en ganska bra uppfattning om vad de står för.

Informatörerna **Casper Wrede** och **Håkan Strömmer** från Ålands landskapsregering är på plats för att berätta om valåret 2019 på Åland. Det blir ett ovanligt intensivt valår med inte mindre än fyra val: riksdagsval i april, EU-val i maj samt lagtings- och kommunalval i oktober.

– EU-valet hålls vart femte år och genom en tillfällighet sammanfaller EU-valet 2019 med de övriga valen som hålls vart fjärde år, berättar Casper.

Rätt att rösta

Under informationsmötet får deltagarna också höra om vem som får rösta och ställa upp i val. Alla som fyller 18 år senast samma dag som valet hålls har laglig rätt att rösta.

– Och alla får ställa upp och kandidera i val, förutsatt att man uppfyller kriterierna för hembygdsrätt och medbor-

garskap, är politiskt aktiv och får löfte om att få komma med på någon av partiernas listor, berättar Casper. Kravet på att uppfylla kriterierna för hembygdsrätt gäller bara på Åland, inte i övriga Finland.

Om man har praktiska svårigheter med att rösta – till exempel på grund av dålig syn eller för att man är darrhänt – har man rätt att få hjälp av vallokalens personal eller av någon person man själv väljer att ta med in i valbåset. Den som hjälper med röstningen får inte tala om vem rösten fallit på. Valen är nämligen hemliga.

Alla har lika många röster, det vill säga en röst. Casper påminner om

att valutgången ibland kan hänga på ett fåtal röster, kanske till och med en enda röst.

– Det är en rättighet att få rösta och alla borde använda sig av den rättigheten, slår Casper fast.

Ulrica Sund är en av deltagarna på valskolan. Hon tänker rösta och vet också på vem, förutsatt att personen ställer upp i valet. **Julia Folgar Cores** säger att hon kanske tänker rösta.

”

Det är en rättighet att få rösta och alla borde använda sig av den rättigheten.

Påverka tillsammans

DUV på Ålands verksamhetsledare **Susan Enberg** berättar att DUV:s valskola består av fyra steg: 1. kvällens valskola med övergripande valinformation, 2. informationsmöte i Mariehamns stadshus om kommunalvalet, 3. informationsmöte med lagtingsdirektör **Susanne Eriksson** om lagtingsvalet och slutligen 4. en valdebatt som alla partiledare har inbjudits till.

Susan tipsar deltagarna att det är bra att synas och höras och att visa intresse inför valet. Man kan följa med debatter och ställa frågor till politiker.

– Vi är kanske inte så många men tillsammans med syskon, föräldrar och andra närstående blir vi en stor och viktig målgrupp i valet, säger Susan och tillägger att det kan vara bra att göra upp en lista på vad som är viktig för en och som man vill att politikerna ska jobba för. Är det fritidsaktiviteter, utbildning eller något annat?

För **Anton Söderlund** och **Fredrika Lillie** är utbildningen en viktig fråga. De vill att det finns utbildningsmöjligheter för dem som hoppat av utbildningen, men senare i livet vill fortsätta studera.

Text: Gunilla Nordlund

Enligt Julia Folgar Cores var valskolan häftig. Foto: Gunilla Nordlund

Ulrica Sund tycker valskolan gav bra information. Foto: Gunilla Nordlund

Anton Söderlund och Fredrika Lillie, med Erik Weyand och Daniel Lundblom i bakgrunden, är eniga om att kvällens information var intressant. Foto: Gunilla Nordlund

EN LITEN GEST –
ETT STORT
SKYDDSNÄT

MOBIL-
BETALNING:

MobilePay
53834

Insamlingsställstånd RA/2018/532,
insamlingsstid 1.9.2018–31.8.2020,
i hela Finland förutom Åland.

DONERA

FÖR DET INHEMSKA FUNKTIONSHINDER-
OCH FOLKHÄLSOARBETET

VI ÄR MED
FDUV

PIENI
PIENIELE.FI

Hemma trivs man

Har du ett eget hem som du trivs i?
De personer GP träffade
på dagverksamheten Octaven
trivs alla bra i sitt hem.

Yvonne Heins

Yvonne Heins bor på Majparken
i Arabiastranden i Helsingfors.
Majparken är ett av Kårkullas boenden.
– Vi bor många kaverin där, säger Yvonne.
Kaveri är ett annat ord för vän.

Huset där Yvonne bor är ett höghus.
Fem andra personer bor på samma våning
som Yvonne.
– Jag trivs så bra, det känns som ett hem,
säger Yvonne.

Yvonne har ett eget rum.
– Jag har fågelgardiner, berättar Yvonne.
Gardinerna har alltså bilder av domherrar på.

Vad är det bästa med ditt hem?
– Att det finns personal där.
Om jag behöver hjälp med något
så finns de där, säger Yvonne.

Maria Hasselblatt

Maria Hasselblatt bor också på Majparken.
– Jag trivs mycket bra där.
Vi gör all mat tillsammans i ett stort kök,
säger Maria.

På det egna rummet har Maria
en egen kaffekokare, en tv och en radio.
– Och jag har utsikt mot havet, säger Maria.

Maria berättar att hon åker hem
till sin mamma och pappa vartannat veckoslut.
– Där finns också en hund,
en brun labrador som heter Bruno.

För Maria känns både Majparken
och föräldrarnas hem som hemma.
– Ja, båda är mitt hem, säger Maria.

Johan Blomberg

Johan Blomberg bor på Andelslagsvägens boende
i Helsingfors.

Det hör till Kårkulla.

Boendet är anpassat för äldre personer.

– Andelslagsvägens boende är bäst,
säger Johan.

Hemma brukar Johan bland annat
städa tillsammans med personalen
och titta på tv.

Johans favorit tv-program är Salatut elämät,
en finskspråkig tv-serie.

På sin fritid rider Johan i Kyrkslätt
och tidigare var han med i DuvTeatern.

– Jag har spelat Hans
i teaterföreställningen Hans och Greta,
berättar Johan.

I sitt hem gillar Johan bäst morgonmålet.

Det äter han i det gemensamma köket.

– Kaffe och smörgås ska det vara, säger Johan.

Sara Grönvall

Sara Grönvall bor på Stjärnhemmet i Esbo.

Det hör till Aspa.

Där har Sara en egen lägenhet i ett radhus.

I lägenheten har hon ett eget kök.

– Jag brukar laga mat där
med hjälp av personal, säger Sara.

Det finns också gemensamma utrymmen.

Där kan Sara laga mat och äta tillsammans
med de andra som bor på Stjärnhemmet.

De brukar också ha gemensam musikstund.

Att flytta till ett eget hem från sina föräldrar
är inte alltid så lätt.

– Det var jättesvårt att flytta,
men det har blivit bättre sen, berättar Sara.

– Jag trivs nu bra och har egna kompisar.
Det är mina grannar, säger Sara.

Vad är det bästa med ditt hem?

– Att bo självständigt
och att omgivningen är trygg,
säger Sara.

Text och foto: Matilda Hemnell

Ansök till FDUV:s sommarläger

Nu är det dags att ansöka om att få delta i FDUV:s sommarläger. På lägren får deltagarna göra roliga saker, ta det lugnt och träffa gamla och nya vänner.

Läs mer om våra olika läger i lägerbroschyren. Lägerbroschyren borde du ha fått hem per post. Information finns också på webben på adressen fduv.fi/lager. Om du vill delta i läger på sommaren ska du skicka in din ansökan senast den 28 februari. Du kan be om hjälp av någon då du ska fylla i din ansökan, till exempel din mamma eller din pappa eller någon i personalen.

Ny lättläst webbplats

Lättläst.fi är en ny lättläst webbplats. Den är gjord för personer som behöver lätt svenska. Det betyder att texterna på webbplatsen är lätta att läsa.

På lättläst.fi kan du till exempel läsa om hälsa, boende, matlagning, att sortera sopor och att hantera pengar.

Du hittar också texter och broschyrer om EU och om lagar och val i Finland. Du kan läsa om vad lättläst är och få tips på lättlästa böcker.

LL-Center vid FDUV har gjort webbplatsen.

När man röstar ska man sätta sin valsedel i en valurna. Foto: Hanne Salonen / Riksdagen

Så här ser det ut inne i riksdagshuset. Här röstar riksdagen om en ny alkohollag. Foto: Hanne Salonen / Riksdagen

FDUV:s valteser inför riksdagsvalet

Den 14 april 2019 är det riksdagsval. Då väljer Finlands folk vilka personer som ska sitta i nästa riksdag. Riksdagen beslutar om Finlands lagar. Alla finska medborgare som är över 18 år får rösta i riksdagsvalet.

Inför riksdagsvalet lyfter FDUV fram frågor som vi vill att nästa riksdag ska förbättra. Det kallar vi FDUV:s valteser. I valteserna skriver vi vad vi tycker att borde ändras så att personer med funktionsnedsättning och deras familjer ska ha det bra och kunna vara med i samhället som alla andra.

Vi har också hittat på ett nytt begrepp, **ett funktionsrätt Finland**. Med det menar vi ett Finland som gör rätt i sådant som gäller personer med funktionsnedsättning.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till en bra barndom

Barn med funktionsnedsättning har rätt till en barndom som alla andra. Barn med funktionsnedsättning ska få vara med också om annat än habilitering. Habilitering är till exempel att träna att röra sig eller att lära sig använda hjälpmedel.

Familjer som har barn med funktionsnedsättning ska få hjälp så att de orkar med sin vardag. Till exempel behöver familjerna någon som sköter om barnen ibland så att föräldrarna får vila. Hjälpen ska vara gratis.

En del föräldrar sköter om sina barn som närståendevårdare. Närståendevårdarna ska få ordentlig lön, så att familjerna har tillräckligt med pengar.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till kommunikation

Personer som inte kan tala
eller har svårt att uttrycka sig
ska få hjälp för att kunna kommunicera,
alltså göra sig förstådda och förstå andra.
Till exempel bilder kan vara till hjälp.

Om man inte kan göra sig förstådd
eller förstå andra
är det svårt att vara med i samhället
som alla andra
och besluta om sina egna saker.
Därför är rätten till kommunikation så viktig.

Personer som behöver träna sin kommunikation
ska få hjälp att göra det.
Också anhöriga ska få hjälp
att kommunicera med personen på ett bra sätt.

Det är brist på talterapeuter,
alltså personer som jobbar med att hjälpa dem
som behöver träna sin kommunikation.
Därför anser FDUV att fler personer
ska få lov att studera till talterapeuter.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till information och tillgängliga tjänster på webben

Det behövs mer information på lätt svenska
och tjänster på webben
som fler kan förstå och använda.

Finland behöver en plan
för hur alla som behöver lättläst information
ska få det.
Rätten till information på lättläst
ska skrivas in i lagen.

Viktiga tjänster på webben
ska ha lättlästa versioner.
Det gäller till exempel banker
och tjänster som har att göra med sjukvård.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till ett eget hem

Många personer med funktionsnedsättning
bor i ett grupphem.
Med rätt stöd kunde fler bo på egen hand.

Alla ska ha rätt att välja
var, hur och med vem de bor.

Många personer
med intellektuell funktionsnedsättning
vill inte bo avskilt, utan som alla andra.

Grupphem och boenden
ska vara tillräckligt små
så att de som bor där har det bra.
De ska till exempel kunna påverka
vad som händer i deras eget hem.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till jobb

Många personer
med intellektuell funktionsnedsättning arbetar,
men få av dem får lön för sitt arbete.
Det leder till att många är fattiga.
Det är ett problem.

Många fler personer
med intellektuell funktionsnedsättning
kunde ha ett riktigt jobb.
De kanske inte kan jobba alla dagar,
men de kunde jobba några dagar i veckan.
Det borde vara lättare att jobba
och få pension samtidigt.

De flesta personer
med intellektuell funktionsnedsättning
får sjukpension
och deltar i så kallad arbetsverksamhet.
Också de ska få göra något meningsfullt
och få betalt mer än i dag.
I dag får de betalt
mellan två och tolv euro per dag.

FDUV vill att nästa riksdag arbetar för allas rätt till tjänster också efter vårdreformen

Just nu planeras en vårdreform
som påverkar hur tjänster och stöd
ordnas i framtiden.

Det är viktigt att det finns
tjänster på svenska också i framtiden.
Det är också viktigt att tjänsterna planeras noga
så att ingen blir utan stöd då mycket förändras.

FDUV anser att
personer med intellektuell funktionsnedsättning,
ska få sina tjänster nära sitt hem.

Barn med funktionsnedsättning har rätt till en barndom som alla andra. Foto: Ann-Britt Pada

Personer som inte kan tala ska få hjälp för att göra sig förstådda och förstå andra. Till exempel bilder kan vara till hjälp. Foto: Sofia Jernström

Det behövs mer tjänster på webben som fler kan förstå och använda. Foto: Sofia Jernström

Alla ska ha rätt att välja var, hur och med vem de bor. Foto: Sofia Jernström

Många fler personer med intellektuell funktionsnedsättning kunde ha ett riktigt jobb. Foto: Sofia Jernström

Personer som behöver stöd ska få tjänster på svenska också efter vårdreformen. Foto: Eleonore Nordgren

STEG FÖR STEG • STEGFÖRSTEG.FI

Steg för Stegs lokala grupp i Pargas hade möte. Foto: Frank Lundgren

Nytt från Steg för Steg

Under våren har Steg för Steg haft rekordmånga evenemang och träffar. Våra lokala grupper har haft möten i Pargas, Jakobstad, Borgå och Helsingfors. Vi har också startat nya grupper, en grupp i Ekenäs och en i Korsholm/Vasa.

Våra lokala grupper ordnar olika program under våren. I Jakobstad och Korsholm blir det diskussionskvällar om olika teman. Flera grupper ordnar program inför riksdagsvalet i april. Dessutom är vi med på marknader och torg och träffar Me Itses lokala grupper. Me Itse är vår finska systerförening.

Hör av dig om du är intresserad av att komma med i en grupp.

Riksdagsvalet

Det är riksdagsval i Finland den 14 april. Steg för Steg ordnar en kampanj inför riksdagsvalet.

Vi har två teman för kampanjen: "Rätten till lättläst" och "Arbete med lön".

Vi vill att rätten till lättläst information ska skrivas in i lagen. Det betyder att till exempel polisen, banken och FPA ska ge information som är lätt att förstå. Det måste även finnas information som inte är på internet,

så att alla kan få information. även om man inte har e-post eller inloggningsuppgifter till banken.

Vi vill också att fler personer med utvecklingsstörning får ett arbete med riktig lön. I dag jobbar många med utlokaliserat arbete för max 12 euro per dag. De som kan och vill ska ha rätt till ett riktigt jobb.

Vårens program på vår webbplats

Inför riksdagsvalet kommer vi att träffa politiker och ordna utbildningar om valet på olika orter i Svenskfinland.

Mera information om det finns på vår webbplats stegforsteg.fi.

På vår webbplats kan du också se vilka lokala grupper vi har och vad de gör.

Vi ordnar till exempel en Rocka Sockorna-fest på Tian i Helsingfors den 21 mars, alltså på den internationella dagen för Downs syndrom. Vårt traditionella Vårjippo på Vegahusets gård ordnar vi den 13 maj.

DUV I KARLEBYNEJDEN • KARLEBYNEJDEN.DUV.FI

Fritidsklubbens program våren 2019

Hej och välkommen med på våra fritidsträffar!

16.2 åker vi till Bennäs på DUV i Jakobstadsnejdens Gränslöskonsert.

9.3 går vi ut och äta gott på stan.

23 eller 24.3 spelar vi bingo.

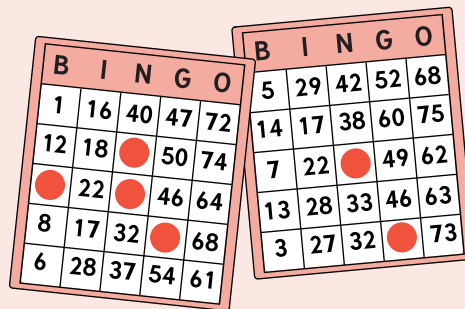
13 eller 14.4 ska vi på företagsbesök. Vi försöker få lov att hälsa på ett företag med guidning.

27 eller 28.4 har vi en utedag på Villa Elba med bland annat korvgrillning och kaffe.

11.5 är det dans på Emet Folkpark.

Om du vill komma med så ring Elisabeth på tfn 040 419 80 28.

Datumen kan ändra beroende på väder, vind och fritidsledarna. Våra fritidsledare är **Gunilla Nylund**, **Malena Forsström** och **Elin Slotte**. Hjärtligt välkommen med!

DUV I JAKOBSTADSNEJDEN • JAKOBSTAD.DUV.FI

Årsmöte 6.3

Välkomna på årsmöte onsdagen den 6 mars kl. 19 på Fiika Café i Jakobstad!

Det bjuds på gott fika från caféets goda utbud. Stadseenliga ärenden behandlas.

Dansgala 30.3

Välkomna på Dansgala lördagen den 30 mars kl. 17–21 med dansbandet Carisma på Svenska gården i Jakobstad, Herrholmsgatan 18.

Inträde: 10 euro (personal gratis). Kom och träffa gamla och nya vänner och handla gott från cafét! Dansgalan ordnas i samarbete med FDUV.

FDUV:s turnerande dansgala ordnas varje vår någonstans i Österbotten. I år ordnas den i Jakobstad. Är din förening intresserad av att ordna nästa dans? Hör av dig till Tina Holms, tina.holms@fduv.fi, 050 302 78 88.

DUV I NYKARLEBY • NYKARLEBY.DUV.FI

Julhjälp till pojkhem i Estland

Under Solglimtens fritidskvällar har våra medlemmar med sina kaffepengar samlat in medel för julhjälp. I år blev det ett pojkhem i Jyri by i Kura kommun i Estland som fick julklappar av oss. Där finns 13 pojkar i åldern 3 till 13 år med olika svåra funktionsnedsättningar.

Program under våren

Solglimten samling i församlingshemmet 18.1, 8.2 och 22.2 kl. 18.30–20.

Aktivitetsdag: Meningsfull fritid 16.3

kl. 10.30–16:30 i Botniahallen i Korsholm. Buss ordnas vid behov. Anmälan senast 28.2 till Kerstin, 050 528 66 09 eller kerstin.strengell@multi.fi.

Årsmöte 20.3 kl. 18.30 på Juthbacka i restaurangen.

Dansgala på Svenska gården i Jakobstad 30.3

kl. 17–21. Ingen buss ordnas i och med att färdtjänst gäller.

Simresa till Härmä Spa 6.4, start kl. 9.15.

Solglimten samling vid pingstkyrkan 12.4

kl. 18.30–20.

Skärtorsdagens passionsandakt i Sankta

Birgitta kyrka 18.4.

Avslutning vid Fäboda kaffestuga 18.5 (preliminärt

datum). Bussen startar kl. 11.30 från Nykarleby torg. Anmälan senast 10.5 till Kerstin, 050 528 66 09 eller kerstin.strengell@multi.fi. De som inte kan använda buss använder färdtjänst och DUV ersätter självrisk. Pris: 5 € för medlemmar. Icke-medlemmar betalar sin matkostnad själv.

DUV I SYDÖSTERBOTTEN • SYDOSTERBOTTEN.DUV.FI

Konstdag med Sanna Ek lördag 23.3 kl.14–15.30

Välkomna med och skapa konst tillsammans med Sanna Ek. Konstdagen hålls i konstsalen i SÖFF. Anmälan senast 15.3.

Bioföreställning lördag 6.4 kl. 14, **Dumbo**

Vi bjuder våra medlemmar på en bioföreställning på BioBio Showtime i Närpes. Filmen som visas är Dumbo. Vänskapskortet gäller. Anmälan senast 30.3.

Valborgsdans i Påskmark lördag 4.5 kl.18–20.30

Det blir dans i hembygdsgården i Påskmark. Inträde: 10 €. I priset ingår kaffe/soft och dopp. Anmälan senast 20.4.

Alla anmälningar till sydosterbotten@duv.fi

DUV I VASANEJDEN • VASANEJDEN.DUV.FI

Finlands lucia med DUV-gäng

För allra första gången bestod Folkhälsans luciauppträdande med Finlands lucia av ett gäng tärnor och en tomte från DUV i Vasanejden. De uppträdde för äldre i Folkhälsanhuset i Smedsby och för allmänheten i Folkhälsanhusen i Smedsby och Vasa.

Nästa år besöker Finlands lucia norra Österbotten och Sydösterbotten. Då har tärnor, stjärngossar och tomtar från de regionerna möjlighet att delta i luciatåget.

Foto: Tina Holms

Dansant självständighetsfest

Dansgolvet var fullt när bandet Wasa Groove Unit inledde festen med jägarnas marsch och andra pampiga musikstycken. Deltagarna höll upp tempot under de mera traditionella danslåtarna. Borden dignade av mingelmat som inte tog slut i första taget fastän vi åt med god aptit. Vad gott att äta och dricka fint och vad roligt att få klä upp sig i fina kläder!

Självständighetsfesten tar paus i år och ordnas nästa gång år 2020, därefter preliminärt vart femte år.

Foto: Tina Holms

Foto: Rex Hartman

Program under våren

Disco för skolbarn med funktionsnedsättning torsdag 7.3 kl. 17.30–19.30 på Folkhälsanhuset Wasa. Samtidigt ordnas egen träff för föräldrarna.

Aktivetsdag i Botniahallen lördag 16.3 kl. 10.30–16.30 för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar. Föräldrar och andra anhöriga, personal och stödpersoner är välkomna med.

Årsmöte onsdag 27.3 kl. 18.30 i mötesrummet på Storalånggatan 60. Stadgenliga ärenden. Servering.

DUV i Jakobstad ordnar en dansgala lördag 30.3. Om intresse finns ordnas buss från Vasa.

Anmälningar och förfrågningar till vasanejden@duv.fi eller 040 543 4556.

DUV PÅ ÅLAND • DUV.AX

Friskvårdsdag 6.4 kl. 13–16

I samarbete med Ålands yrkesgymnasiums närvårdarlinje ordnar vi en friskvårdsdag på Hildas Hus. På programmet finns info om kostens betydelse, fot- och handvård, munvård, minneslek och blodtrycksmätning.

Årsmöte 15.4 kl. 18 på HandiCampen

Utöver stadgeenliga ärenden kommer föreläsare **Lotten Koskinen** från Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå och berättar om deras verksamhet som allmän intressebevakare.

Valdebatt 29.4 kl. 18.30–20

DUV på Åland ordnar en valdebatt på Ålands Hotell- och Restaurangskola. Representanter för alla åländska partier är inbjudna och FDUV:s verksamhetsledare **Lisbeth Hemgård** fungerar som moderator.

Valdebatten fungerar dessutom som en avslutning på vår valskola. Vid tre olika träffar får våra medlemmar kunskap om demokrati och val. Förutom riksdags- och EU-val har man på Åland i år även kommunal- och lagtingsval. Läs mer om vår valskola på s. 18.

DUV I MELLERSTA NYLAND • VINGEN.FI

Så här ser ingången till vår nya träffpunkt Ankaret ut.

Ny styrelse

DUV i Mellersta Nyland har sedan årsskiftet en ny styrelse. Virpi Schauman är ordförande och Gunnel Grönlund viceordförande. Övriga styrelsemedlemmar är Irja Bergholm, Mirja Renes, Eija Selenius, Christian Starck och Patrik Wallenius. Lena Wenman fortsätter som verksamhetssamordnare.

Kom till Ankaret!

Förutom allaktivitetscentret Tian på Tavastvägen 10 i Helsingfors, som redan funnits i över 20 år, har föreningen nyligen öppnat en ny träffpunkt i Esbo, kallat Ankaret. Adressen är Ankarvägen 5, Stensvik. Här är det öppet hus varje onsdag kväll. Här verkar också en konstklubb. Familjeverksamheten håller även på att komma igång! Några lördagar är redan inbokade, följande gång träffas vi den 2 mars kl. 10–11.30.

Ankaret är ett ljus och fint utrymme. Där finns aktiviteter som passar dig som trivs i en mindre och lugnare grupp. Vi har nu betydligt mer plats än i Porten, vårt tidigare tillhåll i Esbo.

För närmare uppgifter om vad allt Ankaret kan erbjuda, kontakta Malena Ahlroos, 041 519 16 65 (då Ankaret är öppet) eller skriv till duv@vingen.fi (när du vill).

DUV I VÄSTNYLAND • VN.DUV.FI

Efter ett avkopplande jullov, som föregicks av julpyssel i stallet, julkonsert med Sanna Nielsen, DUV:s fartfyllda julfest samt julsånger i Karis kyrka, är DUV:s fritidsledare igen redo för en händelserik vår.

Klubbarna, det vill säga sportklubben, bowlingen och kaffeklubben fortsätter som förut. Samma sak gäller musikgruppen Trixstar och teater Magnitude. Närmare info hittar du på vår webbplats.

Övriga hittills planerade evenemang är:

Söndag 3.3 ordnar vi en egen idrottsdag i Hangö.

Dagen avslutas med pizzeriabesök.

Torsdag 9.5 äter vi på ABC i Karis.

Söndag 19.5 avslutar vi vårterminen med middag.

Andra evenemang gör vi reklam för åtminstone på vår webbplats, på Facebook och på Instagram. På kommande är till exempel ett besök på Fazers fabrik i Helsingfors.

Foto: Eddy Krook

Teater Magnitude spelar Robin Hood

Teater Magnitude ger detta år Robin Hood i Sås och Kopps anda, det vill säga det blir en hel del bekant musik!

Torsdag 25.4 kl. 19 – premiär

Lördag 27.4 kl. 16

Söndag 28.4 kl. 16

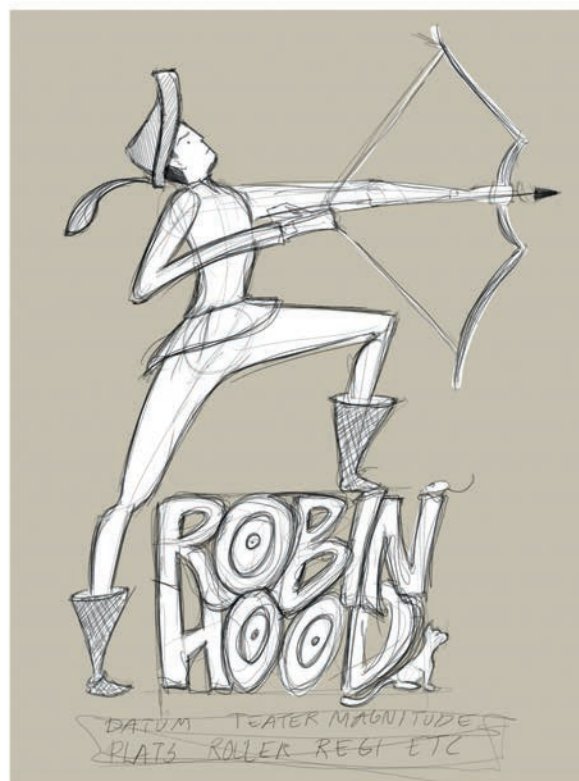
Torsdag 2.5 kl. 19

Lördag 4.5 kl. 16

Söndag 5.5 kl. 16

Alla föreställningar ges på Tryckeriteatern, Torggatan 1 i Karis.

Boka din biljett genom att mejla till info@teatermagnitude.net. Se teatermagnitude.net för mera information.

En prototyp av affischen för Robin Hood som Teater Magnitude ger senare i vår. Den är gjord av Sofia Evers.

Riksdagsval 14.4.2019

Ett funktionsrätt* Finland

FDUV vill att Finlands nästa regering och riksdag tryggar och främjar delaktighet, tillgänglighet och ett gott liv för de mest utsatta. Funktionshinder finns till för att röjas. Vi vill se ett samhälle som bejakar och beaktar mångfald. Vi vill se ett funktionsrätt* Finland. Vill du?

Läs FDUV:s valteser för ett funktionsrätt* Finland på fduv.fi/riksdagsval och kom med i kampanjen för **#EttFunktionsrättFinland!**

Rätt till en bra barndom

Rätt till kommunikation

Rätt till information
och digital delaktighet

Rätt till ett eget hem

Rätt till jobb och
meningsfull sysselsättning

Rätt till tjänster
– också efter vårdreformen

Varje människa har rätt till självbestämmande och full delaktighet i samhällslivets alla delar. Det grundar sig på mänskliga rättigheter. De förtydligas i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Denna rätt rymms inom begreppet funktionsrätt. Med ett funktionsrätt Finland avser vi ett Finland som gör rätt när det kommer till att beakta personer med funktionsnedsättning.

fduv.fi/riksdagsval
[#EttFunktionsrättFinland](https://twitter.com/EttFunktionsrättFinland)

